

הפעילות העסקית באינטרנט - הזין וסמכות השיפוט

מפעילי אתרי סחר הפונים ללקוחות ממספר מדינות מוצאים את עצמם כפופים לכמה מערכות משפטיות, מה שעשוי להפוך את המסחר האלקטרוני לבלתי אפשרי מבחינה כלכלית. אז איך מתמודדים עם הבעייתיות הכרוכה בהכפפת אתרי אינטרנט לחקיקה הנובעת ממערכות משפט שונות? דין מקוצר | ד"ר דותן ברוך

עת ממערכות משפט שונות, הינה לכליל בת השימוש של האתר הוראות בדבר הזין החל האתר ועל מערכות היחסים עם הלקוחות ובו סמכות השיפוט (דהיינו, בתי המשפט המוסמכ על כל סכסוך בין המיזם העסקי המפעיל את האינטרנט לבין הלקוחות. הוראות מסוג שכזה סוּת לקבוע דין אחד בלבד שיחול ולהעניק כחות שיפוט אקסקלוסיבית לבתי משפט של מדי מסויימת, על-פי דין וסמכות שיפוט שה מוכרים ונחזים למיזם העסקי.

אולם, פתרון זה אינו מושלם ולא תמיד ניק הגנה מספקת למיזם העסקי המפעיל אתר האינטרנט. פעמים לא מעטות, כאשר משפט נדרשים להוראות הקובעות פתרון שכ בדרך כלל במסגרת הליכים משפטיים שנפתו נגד המיזם העסקי בבתי משפט במדינות אחר נפסק כי אין מקום לכבד את ההוראות הללו. משום שהלקוחות לא הבינו את ההוראות האו רות, או שהן לא הובאו לידעת הלקוחות בצו נאותה, בין משום שההוראות חוסמות את ה שה לרכאות של הלקוחות ובין משום שהן סביר, כי מיזם עסקי שפועל באינטרנט אל מול שבי מדינה מסויימת ימנע מחולת הזין וסמך השיפוט של אותה מדינה.

לפיכך, בכדי לייצר מעטפת משפטית ראו בהקשר של תחולה של מערכות דינים שונות אתר האינטרנט והמיזם המפעיל אותו, אין להס מך על תנאי השימוש של האתר בלבד, אלא לכו מעטפת כוללת שתספק פתרון ראוי בסוגיה זו.

לסיכום, נכון להיום, מיזם עסקי המפעיל אינטרנט, אשר פונה לתושבים של מספר מדינ חיוב להיערך משפטית בכדי לצמצם את הסי של כפיפות להוראות של מספר מערכות מש ולסמכות שיפוט של בתי משפט במדינות שונ בנסף, על בעל המיזם להיערך באופן נאות מכו נוה רגולטורית ומשפטית מקום שכלל זאת תיק כפיפות כאמור, על כל המשמעויות הכרוכות בכ

נה. אלא שכאן הטענה הנגדית היא שכלל שמכ קשים להגן על הלקוחות של אתר האינטרנט, או אין להכפיף אותם למערכת משפטית שבה בחר המיזם העסקי, אלא למערכת המשפטית החלה בשגרה על אותו לקוח (ושלל פיה הוא מכונן את התנהגותו) - היא המערכת המשפטית של מקום מושבו או מדינת אזרחותו.

במצב זה, מבוצעת לעיתים הבחנה בין מער-כות דינים שהצדדים יכולים להתנות עליהן לבין מערכות דינים החלות בדבר שבחובה על הצדדים. במקרה הראשון, ניתן לסבור, כי כפי שבהתקש-רות בין המיזם העסקי לבין הלקוח יכולים הצ-דיים לקבוע כללים משפטיים החלים על מערכת היחסים ביניהם, כך הם יכולים לקבוע שמערכות משפטיות, או לפחות כללים מסויימים מאותן מע-רכות משפטיות, לא יחולו.

המקרה השני מורכב יותר, משום שמטרתם של כללים מהסוג הזה היא למונע אפשרות שבו אחד הצדדים (במקרה זה, הלקוח של המיזם העסקי) מסכים לוותר על הגנות משפטיות המוענקות לו. הנטייה של בתי משפט במקרים אלה היא להחיל את הכללים המשפטיים המחייבים הללו על המיזם העסקי המפעיל את אתר האינטרנט, אף אם פירושו של דבר הכפפתו למספר רב של מערכות משפטיות. מדיניות שכזו אמנם תחייב את המיזם העס-קי לזרז ציות למערכות משפטיות רבות מספור באופן שעשוי להטיל עלויות משפטיות וכלליות כבדות ואף בלתי הגיוניות, אלא שהכניסה למס-גרת ולהחוביות הללו היא החלטה המסורה לשיקול דעתו של המיזם. במידה שירצה להפרס על פני אי-ספור מדינות הוא יהיה חייב לקבל על עצמו את כלל החוקים והכללים המשפטיים הכרוכים בכך, לא ירצה להתפרס - לא יקבל על עצמו את החוקים והכללים הללו.

לצמצם סיכונים

אם כן, כיצד ניתן לבטא מבחינה משפטית את הח-חולה של מערכת משפטית אחת בלבד?
אחת הדרכים להתמודד עם הבעייתיות ה-כרוכה בהכפפת אתרי אינטרנט לחקיקה הנו-כ-

ד"ר דותן ברוך | צילום: יז"צ

"יש לכלול בתנאי השימוש של האתר הוראות בדבר הזין החל על האתר ועל מערכות היחסים עם הלקוחות ובדבר סמכות השיפוט ודהיינו, בתי המשפט המוסמכים על כל סכסוך בין המיזם העסקי המפעיל את אתר האינטרנט לבין הלקוחות"

פסית של המדינה בה מצוי מקום ניהול העסקים המרכזי של המיזם העסקי. כאן, הטיעון הינו כי מן הראוי להכפיף את אתר האינטרנט למערכת המ-שפטית שהמיזם העסקי גילה את דעתו האמיתית (ולא הפיקטיבית) שהוא רוצה להיות כפוף אליה, על סמך קשר אמיתי בין המיזם לבין אותה מדי-

הקמת והפעלת מיזמים עסקיים באינטרנט מחייבת להכיר ולדעת את חוקי המדינות השונות ולא רק את החוק המקומי. זאת, משום שלמעט במקרים מיוחדים, בהם מיזם עס-קי בוחר להפעיל את אתר האינטרנט שלו בתוך מי מדינה מסויימת בלבד, ולא להתיי לתושבי או אזרחי מדינות אחרות להשתמש באתר האינטרנט, הפעילות של אתר האינטרנט מתפרסת על פני יותר ממדינה אחת.

עם הקמתו של מיזם עסקי העתידי לפעול באינטרנט, על בעל האתר לבחון האם אתר האינ-טרנט, הפעילות העסקית המבוצעת דרכו ומעו-כות היחסים מול הלקוחות יהיו כפופים למערכת משפטית אחת, או שמא יהיו כפופים לאין-ספור מערכות משפטיות, המכילות על-פי רוב כללים שאינם תואמים, ויתכן שאף סותרים אחד את הש-ני לרבות בנושאי רישוי ורגולציה.

סוגיה קריטית

המשמעות המעשית של הסוגיה הזו היא קרי-טית ובעלת השפעה מחותית ביותר על הפעילות העסקית והצלחתה, הואיל וכפיפות כאמור לאין-ספור מערכות משפטיות, באופן בו התיקף העו-לויות של הציות לכלל החוקים והמערכות המ-שפטיות מכל מדינה ומדינה, יהפוך את המסחר האלקטרוני הרוצה הגבלות לבלתי אפשרי מבחינה כלכלית. זאת, בין השאר, משום שמיזמים אינטר-טיים, בוודאי כאלה שבתחילת דרכם, אינם יכולים לעמוד בפני העלויות הכרוכות בכך.